

Textilipari munkaerő-utánpótlás

Rátermett jelentkezőket és hatékony gyakorlati tudást várnak

Kutasi Csaba

Nem túlzás: a 24. órában van a hazai textilipari szakember-utánpótlás helyzete. Már most is komoly munkaerőgondokkal küzdenek a működő vállalkozások, az idősödő munkások és termelésirányítók következtében tendenciájellegű lesz a probléma, ha nem sikerül lépni. Nagyon támogatandó az a lobbizás és törekvés, hogy – állami források bevonásával is – újabb beruházásokkal, a működő vállalkozások bővítésével jelentősen növekedjék az ágazat magyarországi lakosságellátó szerepe, igényes textiliákkal.

A hazai textilipari – főként kikészítőipari – kis- és középvállalkozások dolgozóinak, műszaki vezetőinek átlagéletkora egyre jobban növekszik. A szintén – döntően – idősödő vállalkozástulajdonosok is egyre jobban keresnek fiatal és középkorú fizikai munkaerőt, ill. adott üzemegységek vezetésére, szakszerű irányítására és a sokoldalú feladatok egyszemélyi megoldására rátermett kollégákat.

Az utánpótlást biztosító fiatal gárda elmaradásához több közismert tényező járult hozzá:

- Szinte teljesen megszűntek a szakirányú alap-, közép- és felsőfokú képzést biztosító intézmények, szakok. Ezt a problémát fokozta, hogy az Országos Képzési Jegyzék (OKJ) helyett 2020 őszétől bevezetett a Szakma Jegyzékben (SZJ) – 25 ágazatot felölelve – összesen mindössze 174féle szakképzettség, mint iskolarendszerű szakmai oktatás során elsajátítható ismeretanyag szerepel. Ezek képezik a szakképzést, amelyek szakképzettséget adnak. Az eddig iskolarendszeren kívüli képzéseket mind kivették a korábbi OKJ-ból, így erre a sorsra jutott több textilszakmai képzés is, amely a munkaerőpiaci képzéseken belül a szakképesítést nyújtó kategóriába került: a kreatív ágazatban mindössze a Textilgyártó (fonó, kötő, nemszött-termék gyártó és a szövő), ill. a Könnyűipari technikus (ezen belül textilipari technikus) szerepel. Így az SZJ-ből kimaradt felnőttképzések már nem biztosítanak szakmunkásbizonyítványt, hanem alacsonyabb szintű – igaz, államilag elismert – képesítézbizonyítványt eredményeznek (1. ábra).

- A könnyűiparba sorolt textiliparcsoporthoz a jelenleg jellemző gépparkkal nem „könnyű”. A technológiák során vegyi anyagokkal kerül kapcsolatba a dolgozó,

gyakori a részben gőzzel terhelt munkatér, számos nedves eljárásra kerül sor, a gépek-berendezések kiszolgálása, az anyagmozgatás esetenként fokozott igénybevétellel jár. Gyakori a két-, ritkábban háromműszakos munkarend, előfordul nyújtott munkaidős beosztás. Annak idején a szakmunkásképzőkben, technikumokban (majd a szakközépiskolákban) tanulók tanévenként egyhónapos kötelező üzemi gyakorlaton vettek részt, hasonlóan a műszaki főiskolák, egyetemek szakirányú karainak/tanszékeinek hallgatói is kihelyezett gyakorlatot folytattak a gyárakban. Ennek hiányában már nem volt mód az ipari folyamatokat a gyártóhelyeken behatóbban tanulmányozni, nem lehetett akár egy-egy üzemlátogatás során a leendő munkahelyeket megismerni. Ezzel ismeretlen és nem vonzó a szakágazatunk azoknak, akiket nem csapott meg a rendszerváltás előtti textilüzemek levegője és miliója, ahol dinasztikák, családok boldogultak, értékelve a termékellátási tevékenységet a hozzátartozó üzemi körülményekkel együtt.

- A közel kizárólag betanított-munkás kategóriába süllyesztett ismeretsajátítási lehetőségek az igényesebb munkavállalók elé nem tárnak perspektívát. A szakmai körökben – tisztelet a kisszámú kivételnek – sincs megfelelő propaganda arról, hogy miként fejlődtek az innovatív eljárásokra alkalmas korszerű gépek, a számítástechnikai alkalmazásokkal mennyire csökken az egyéni terhelés, egyre jobban terjednek a környezetkímélő technológiák, sőt a ruhaipari- és lakástextiltermékek mellett milyen komoly szerep hárul a műszaki textiltermékek előállítására. Alig van (vagy nincs) olyan, a textilszakmákat népszerűsítő (kedvcsináló) hazai szórólap, videó (nem klasszikus reklámfilm), amely korrekt bemutatással (a valós üzemi körülményeket szemlélítve) az érdeklődők elé tárná a textilipari tevékenységeket, urambocsá a ténylegesen fellelhető szakmai szépségeket. A meglevő és főként - feltételezhetően - ezután készülő összeállításokat az alap- és közép-, de még a felsőfokú tanulmányaik előtt állóknak is célszerű lenne szervezeten ágazati kínálatként széleskörben terjeszteni.

Hogyan tovább?

- Ismert – ha nem is jellemzően – hazai zöldmezős, részben textilkikészítőipari beruházás is. A vállalkozó már a beérkező új gépek telepítésénél szeretné ott tudni azokat a leendő, főként középkorú műszaki vezetőket, akik irányításával megindul majd a kisüzem. Manapság egyszerűen nem érhető el ilyen felkészült szakemberek az országban. Az ő feladatuk lenne a gépkihasználásra jelentkezők betanítása is, a helyi specialitások tökéletes elsajátíttatásával. A korábbi hazai textilgyárak még köztünk levő, nagy tapasztalattal rendelkező szakemberei 60–70 év fölöttiek (sőt 80 felettiek is) átadják ismereteiket, de már új üzem vezetésére joggal nem vállalkoznak.

- Sokan még bízunk abban, hogy létesülnek újabb hazai gyártókapacitások a magyarországi textiláru ellátás igényelt és folyamatos növekedése érdekében. Az

A textilipari képzések helyzete 2021-től

1. ábra

érdekképviseltek, különböző szakmai szervezetek ennek érdekében lobbiznak az ország vezetésénél. Ezek létrejötte előtt jóval, a munkaerő-ellátás és -utánpótlás érdekében aktualizált szak- és tankönyvekre lenne szükség, de legalább aktualizált szakoktatási segédletekre. Nem lehet szépíteni a dolgot, a legújabb könyv jellegű szakmai kiadványok 40–50 évesek. Gondoljunk arra, hogy csak az elmúlt egy-két évtizedben mennyi gépi és technológiai korszerűsödésnek voltunk és vagyunk szemtanúi, ugyanakkor az elmúlt század utolsó 30–40 évében is mi minden változott, amiről szinte nincs könnyen elérhető, magyarul írt szakirodalom.

- A mielőbbi „felzárkóztató” szakmai képzéshez nagy szükség van/lenne az említett időszelő textilipari szakemberek olyan bevonására, amellyel értékes tapasztalataik maradandóan elérhetővé válnak. A kisszámú felkészült, még tevékeny munkaerő is számos olyan gyakorlati ismerettel rendelkezik, amit az „öregektől lesett el”. Ezek igazi értéket képviselnek, szorít az idő, hogy átmentsük az utókor számára.

- Mint a címben is szerepel, adott vállalkozás tevékenységének ellátáshoz szükséges munkaerő-utánpótlásnál – a kisebb általános textilszakmai-, ill. helyi gépparknak és technológiáknak megfelelő ismeret mellett – nagyfokú gyakorlati tudásra van szükség. Igen, odajutott a helyzet, hogy nem a képzettséget bizonyító dokumentum az elsődleges, főként az iskolarendszerű szakmai oktatás hiányában!

- A közelmúltban kialakított munkaerőpiaci képzéseken belüli, szakképesítést nyújtó kategóriába is bizonyára lehet kezdeményezni újabb szakterület bekerülését, ha erre bizonyított igény van. Persze lényeges a színvonalas gyakorlati képzés, amelyhez a gyakorlati képzőhelynek megfelelő feltételekkel rendelkező és ennek helyet adó vállalkozásokra nagy szükség van. A textilszakmai tanulmányok körét bővítendő igényként merül fel a számítástechnika-alkalmazási, a gépek minőség-tartó képességét szolgáló gépészeti ismeretek területe, ill. az egyszerűbb anyagvizsgálatok műhelyen belüli végrehajtási és értékelési lehetőségeinek elsajátítása. Fokozni kell a jelenkorban elterjedt hatékony képzési módszerek körét prezentációs tananyagokkal, saját készítésű és a gépgyártóktól beszerezhető videóanyagokkal, anyagvágatos segédletekkel (az utolsó ilyen összeállítást a Műszaki Könyvkiadó által 1959-ben kiadott, dr. Hajós István: Textiliák kézikönyve tartalmazza – 2. ábra), a hibák bemutatására és elkerülésére alkalmas fotógyűjteményekkel, nemcsak textiles, hanem gépészeti szemléltetőeszközökkel stb.

Részlet az 1959-ben kiadott könyvből

2. ábra

Természetes, hogy amikor fénykorát élte a magyar textilipar, számos szakmai kiadvány állt az érdeklődők rendelkezésére (köztük szak- és tankönyvek, a Könnyűipari Módszertani és Továbbképző Intézet jegyzetei, a Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesület által kiadott Textilipari könyvtár sorozat, a Pamutipari szak-könyvtár kiskönyvei, a Textilikészítés füzetsorozat, vállalati kiadványok, mint pl. A Pamutnyomóipari Vállalat dolgozói számára készült kézikönyve stb.) (3., 4., 5. ábra.) A valamikor a szakmában nagy példányszámban terjesztett, 1948-ban a Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesület által alapított és havi rendszerességgel megjelent Magyar Textiltechnika c. folyóirat mellett további szakági szaklapok jelentek meg annakidején: Rövidáru

Egykori szakkönyvekre, szakközépiskolai tankönyvekre példák

3. ábra

Egyéb szakmai kiadványokból néhány példa

4. ábra

Sorozatszerkesztők: dr. Péter Ferenc és Bencze Károly
Részletek a Textilkészítés füzetsorozatból

5. ábra

Technika, Len-Kenderipari Műszaki Tájékoztató (majd Len-Kender-Vegyszálipari Műszaki Tájékoztató), Gyapjúipari Szemle, Kötő-Hurkoló Információs Szemle (majd Kötőipari Szemle), Pamutfonás-Szövés Műszaki Tájékoztató, Pamutipar, Textiltisztítás. Jelenleg már csak a Magyar Textiltechnika interneten, digitalizált formában negyedévenként megjelenő publikáció az egyetlen olyan szaklap, amiből a szakmai újdonságok, egyes kutatási-fejlesztési eredmények, gyakorlati tapasztalatok megismerhetők.

Bizonyára a javaslatok felkarolása esetén is hosszabb idő telne el adott tan-, esetleg szakkönyvek létrehozásáig és egyelőre kisebb példányszámokban történő kiadásáig. Ezek megvalósulása a távolabbi jövőben lehet reális. Addig is indokolt önerős szakképzési segédletek összeállítása, akár szacikkek (Magyar Textiltechnika, korábbi TextilForum ill. Cél-Iránytű, Textiltisztítás), TMTE és MKSZ rendezvények vonatkozó előadás-anyagának összegyűjtésével, meglevő digitalizált tananyagok bővítésével és újabbak létrehozásával.

* * *

Amennyiben sajnálatosan folytatódna a jelenlegi szervezett képzés- és tananyaghiányos tendencia, ha lesz is hazai textilipari fellendülés, visszajöhet a régmúlt, amikor külföldiek jöttek irányítani és betanítani! Ezt nagyon fontos lenne elkerülni! Az „Aki kimarad, az lemarad” szolás sajnos időtálló.

Felhasznált irodalom

- A Kormány 229/2019. (IX. 30.) Korm. rendelete az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárásrendjéről szóló 150/2012. (VII. 6.) Korm. rendelet módosításáról
- Szakmajegyzék a 319/2020. (VII.1.) Korm. rendelettel módosított – 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet szerint
- Marosi József: Gondolatok a szakképzésről, Magyar Textiltechnika 2011/4
- A Műszaki Könyvkiadó, a Könnyűipari Kiadó, a TMTE szakkönyvtár, vállalatok kiadványai